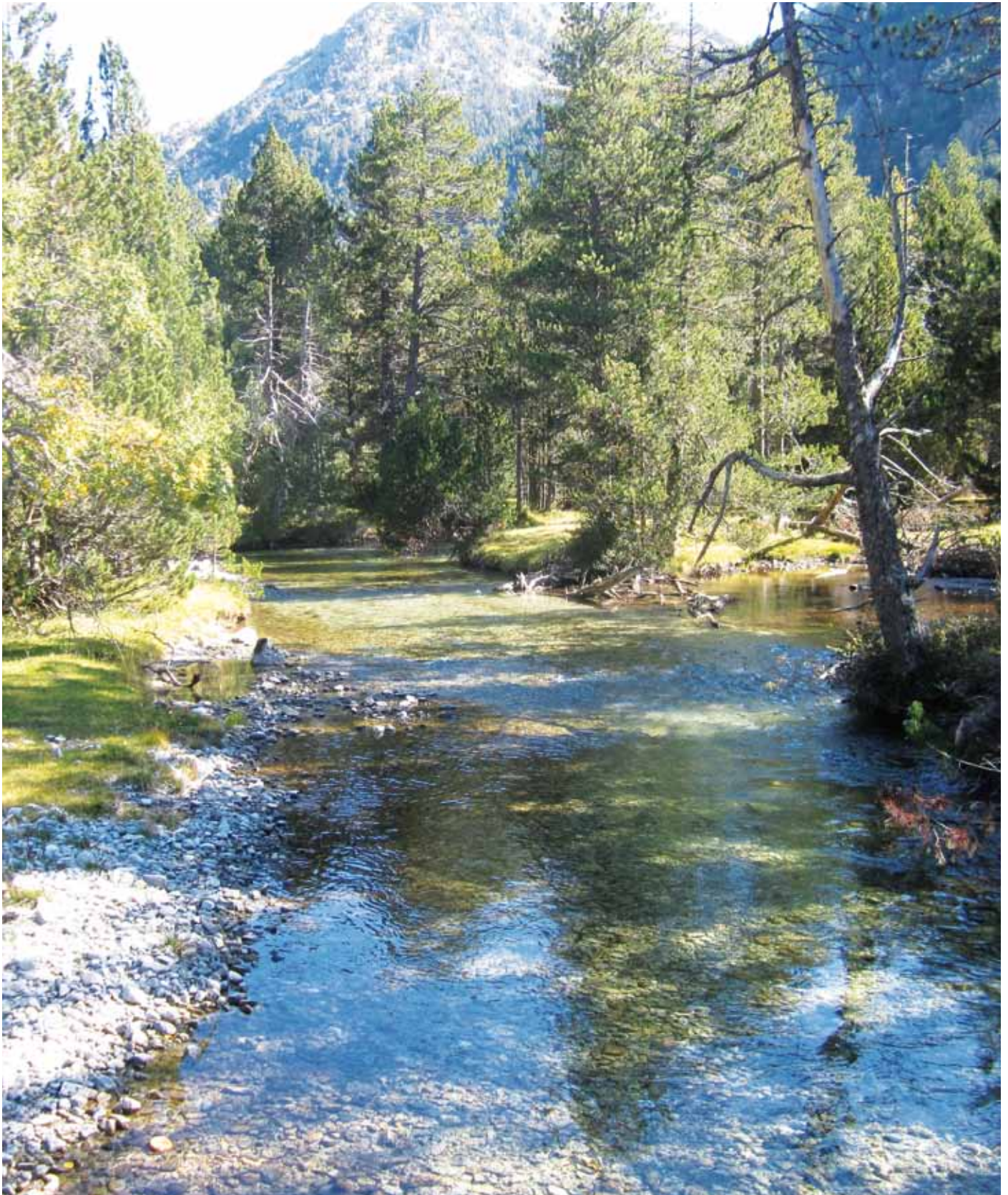

PARAULES i FETS *de Dones*

Col·lectiu de Dones en l'Església, per la Paritat
Número 75 · Gener · febrer · març · abril 2016

***Laudato si'* = Esperança**

“Déu ha estimat tant el món...”

Hem celebrat, com la majoria de cristianes i cristians i persones de bona fe, la publicació de la carta encíclica del nostre bisbe de Roma, Francesc, sobre la cura de la casa de tots, *Laudato si'*. Una paraula autoritzada des de la perspectiva d'una ecologia integral que invita a iniciar el camí de la recuperació de la Terra i a abandonar el camí de la destrucció dels béns comuns –l'aire, l'aigua, la calor, el fred...–, i el camí de l'acaparament dels béns comuns en mans de pocs, privant la gran majoria del dret a gaudir-ne i a viure.

El compromís per respectar i salvar el planeta de tantes agressions i explotació a què està sotmès dia a dia fins a arribar a límits no sostenibles, ja no pot ser únicament la causa d'uns idealistes utòpics. És i ha de ser la causa de tota la humanitat. “És a través de la raó sensible com ens comprometem afectivament i efectivament a preservar la vida en el planeta i a la humanització de les relacions socials” (L. Boff).

L'amor que Déu ens té i el que suscita en nosaltres s'estén a tota la creació coneguda i la no coneguda, del microcosmos al macrocosmos. D'aquí que els cristians, homes i dones, tenim la responsabilitat d'estimar aquest món apassionadament fent nostra també aquesta causa com la primera a què hem de dedicar tota la nostra energia i tota la saviesa adquirida al llarg dels segles. Les dones, “per la pràctica femenina de la cura que ha girat entorn de la maternitat i l'educació dels fills”, ens diu Esperanza Bautista en el seu article “Virtuts femenines i ètiques de la cura”, tenim un compromís en la creació i cura de la vida i som especialment hàbils per crear les condicions per fer possible una vida digna

per a tothom, especialment sensibles amb els més petits i desvalguts.

A les pàgines centrals, en Quim Cervera amb el seu escrit ens acosta a la comprensió de tota l'encíclica i ens anima a comprometre'ns activament en aquesta causa, per la qual tothom té el deure d'actuar. En aquest sentit, ens parla de “conversió ecològica”.

Continuem rebent i difonent notícies de dones, amb les quals treballem en xarxa, que defensen els drets humans a l'Amèrica Central o que treballen en els camps de refugiats del Sudan del Sud fent de mestres, refugiades elles també. Com també dels col·lectius de persones LGTBI catòliques reunits a Roma, i dels avenços de les dones ordenades als EUA en el seu III Congrés.

L'entrevista a la nostra companya Sefa Amell, fundadora junt amb d'altres del nostre CDE, ens acostarà més a la seva persona, en la seva trajectòria de vida i de compromís amb les dones i amb l'Església. I trobareu notícies de les activitats en què participem, que ens fan estar en sintonia amb grups i organitzacions diverses que busquen i treballen com nosaltres per fer un món més just i igualitari.

Comencem un nou any ple d'oportunitats i de reptes, en què ens caldrà actuar d'una forma organitzada, en grup, en comunitat, creant xarxes de coneixement i de relacions igualitàries i transformadores, donant suport a aquelles causes que més s'acosten al missatge de la Bona Nova de Jesús.

L'equip de revista us desitgem un any ple de Gràcia i Misericòrdia.

Col·lectiu
de Dones
en l'Església

PER LA PARITAT

SUMARI

2 Editorial	10 Reflexió
3 i 4 Teologia feminista	11 i 12 Entrevista
5, 6 i 7 Àmbit obert	13, 14 i 15 Informacions
8, 9 i 10 Pàgines centrals	16 Actualitat

Preu 3 €

PARAULES i FETS de Dones

Coordinadores de la revista: Ernestina Ródenas Campos i Mercè Sasot Bach • Col·laboradores Paquita Arcas Romeu, Mariona Saurí Pujol i Paloma Llorrente
Correcció lingüística i traducció: Josep Pascual Comellas • Portada: fotografia d'Ernestina Ródenas · Tallers Gràfics de Rúbrica Editorial · D.L.B-22227-1995
Col·lectiu de Dones en l'Església · C/ Rocafort, 242 bis, 1r 11 D · 08029 Barcelona · Tel. 93 319 23 42 - cde@donesesglesia.cat - www.donesesglesia.cat

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Direcció General d'Afers Religiosos

Generalitat de Catalunya
Institut Català de la Dona

On podeu comprar
PARAULES I FETS DE DONES

Libreria Claret · L·lúria, 5 (Barcelona)

Virtuts femenines i ètiques de la cura

Introducció

L'ètica no existiria ni tindria sentit sense la relació amb l'"altre", amb el proïsme, un "altre" que designa no solament la persona en la seva singularitat individual, sinó també la pluralitat de persones i les seves relacions. Per això el procés ètic és en realitat un procés d'humanització que s'esdevé en la varietat de les seves dimensions físiques i biològiques, econòmiques, socials i culturals; també jurídiques, polítiques, religioses i ètiques. No obstant això, les preguntes sobre el gènere gairebé no han estat en la línia central de l'evolució de la filosofia moral del segle XX. L'origen de les idees d'una "ètica femenina", de formes de virtut femenines, constitueix la base essencial d'una gran part del pensament ètic feminista i es pot detectar al segle XVIII. Els canvis en la situació social de les dones en les societats industrialitzades fan sorgir l'interès per la feminitat i la consciència femenina. La casa deixa de ser el lloc de treball i el matrimoni l'únic camí per aconseguir una certa seguretat econòmica; malgrat això, el segle XVIII va conèixer l'inici d'una idealització de la vida familiar i del matrimoni. Una gran part del pensament dels segles XVIII i XIX va estar dominat per una visió sentimental de la virtuosa i de a-

litzada esposa i mare, però sempre subordinada.

Virtuts femenines

La idea que la virtut té *gènere*, que hi ha virtuts específicament femenines i normes i criteris de moralitat diferents per a les dones i per als homes, és central en el pensament ètic de molts grans filòsofs; Rousseau argumenta a *Emili* que les característiques que serien defectes en els homes són virtuts en les dones, basant-se sempre en la premissa de la seva dependència i subordinació dins del matrimoni. Mary Wollstonecraft, a *A Vindication of the Rights of Woman*, critica aquestes formes de virtut a les quals la dona ha d'aspirar obligatòriament, com el despreniment, la generositat, l'entrega incondicional en el servei dels altres, perquè disminueixen la força de les dones i la seva dignitat com a éssers humans tancant-les a l'esfera privada de la llar. Aquesta idea que hi ha virtuts específicament femenines és rebutjada per un corrent important del pensament feminista, malgrat que moltes dones del segle XIX es van sentir atretes per l'existència d'aquestes virtuts, i fins i tot es van arribar a pensar que les dones eren moral-

superiors als homes i que per això podrien transformar el món.

Actualment, el pensament feminista és diferent. Continua sent important una "ètica feminista", però sol atorgar més importància i preocupació per aquelles activitats dominades majoritàriament pels homes, com la guerra, la política, la dominació econòmica capitalista i per les seves conseqüències, tan violentes i destructores de la vida humana i de la vida del planeta; és una idea vinculada a les múltiples formes d'agressió i destrucció que semblen estar íntimament lligades a la naturalesa de la "masculinitat" i de la psique masculina. No obstant això, aquests plantejaments essencialistes que sostenen que les dones són "naturalment" menys agressives, més amables, sol·lícites i cooperadores que els homes són criticades per l'ètica feminista perquè la "naturalesa" d'ambdós no és quelcom monolític o immutable sinó més aviat quelcom determinat socialment, culturalment i històricament.

Les virtuts domèstiques i la seva relació amb unes pràctiques socials considerades com a femenines, com tenir fills o tenir cura dels altres, generen la seva pròpia visió d'allò que és "bo" o d'allò que va a valorar-se com una "virtut". Des d'aquest punt de partida, aquestes pràctiques o activitats són constantment lloades i consi-

Ignasi Blanch

derades com el fonament de la vida social, però quan entren en conflicte amb altres valors o prioritats, quan entren en relació amb les esferes més importants de l'activitat masculina, sempre queden en un segon pla, sobretot quan, fins i tot acceptant que pel que fa a les qüestions morals hi ha diferències comunes o típiques en la forma de pensar i raonar d'homes i dones, aquestes diferències, quan es refereixen a les dones, se solen expressar en termes de *deficiència*, ja que en considerar les dones com a emocionals, intuïtives, massa personals, per això són incapaces de raonar i d'actuar... És veritat que es poden reconèixer algunes *diferències*, però sense la necessitat de considerar-les com a *deficiències*, i recordant que el raonament moral femení pot ressaltar els problemes de les formes de raonament masculí, considerades com la norma. I sobretot, aquestes virtuts o pràctiques socials femenines haurien de ser considerades com a generadores de prioritats ètiques i concepcions de la "virtut" que no sols no han de ser devaluades, sinó que a més poden servir de correctiu als valors i prioritats més destructius en aquells àmbits d'activitat que estan dominats pels homes.

Les ètiques de la cura

A partir de l'obra de Carol Gilligan, *In a different voice: psychological theory and women's development* (1982), les ètiques de la cura s'han desenvolupat en diferents continents com un ampli moviment que comparteix el mateix interès i reflecteix temes similars. Aquest moviment considera que la cura només es pot revalorar i adquirir el seu lloc en la societat si es desvelen les relacions de poder asimètric que encobreix; al mateix temps, desitja garantir millor la dignitat dels cuidadors i dels receptors de la cura, socialment, políticament i personalment. Aquest plantejament porta a reconsiderar el reconeixement i la compassió (Axel Honneth i el treball d'Emmanuel Housset sobre la compassió) des de la perspectiva de les ètiques de la cura i a considerar el professional de la cura no com una professió més, sinó que aquesta hauria de ser redefinida com

La idea d'una "ètica femenina" té alguna utilitat, sempre que no consisteixi a apel·lar a valors femenins suposadament autònoms ni com una alternativa als valors de l'activitat dominada pels homes.

una variant, modesta però plena de sentit, de l'amor pels éssers humans. En aquesta relació hi ha un aspecte recíproc que no és solament professional ja que mostra la cura amorosa pels seus pacients, residents o clients que, al seu torn, mostren sentiments de gratitud, respecte i afinitat per aquests professionals, amb la qual cosa tots estan satisfets igual.

D'altra banda, els qui argumenten que les dones raonen de manera diferent que els homes sobre les qüestions morals tenen raó, però és fals si ens situem en el marc de la pretesa inferioritat o deficiència del raonament moral femení. El punt de partida de Gilligan és el treball de Lawrence Kohlberg sobre les etapes del desenvolupament moral dels infants. Kohlberg planteja el mateix dilema moral a un nen i a una nena. La resposta del nen apel·la a les regles i principis, una decisió lògica ja que prèviament s'han acceptat aquestes regles. La resposta de la nena apel·la a la mediació per comunicació en les relacions. Carol Gilligan critica aquesta postura de Kohlberg, que segueix la tradició kantiana i que subratlla el paper de les regles i principis, oblidant la perspectiva moral "femenina" de la *solicitud* (care), centrant-se en els principis més que en les conseqüències de les accions per al benestar. Amb això, desvirtua el raonament de la moral de la dona i, alhora, estableix com a model de raonament moral el masculí, que passa a ser la norma des de la qual es jutja com a deficient el raonament moral de la dona.

Igual que Gilligan, Nel Noddings, al seu llibre *Caring: A Feminine Approach to Ethics and Moral Education* (1984), suggereix que encara que hi

hagi diferències en la forma de raonar d'homes i dones sobre qüestions morals no és fàcil descriure aquestes diferències, entre altres coses perquè, en sostenir que les dones actuen no per principis sinó que en ser intuïtives estan influïdes per consideracions personals, s'estan utilitzant contextos d'infravaloració de la dona, a part que també poden diferir en les prioritats ètiques, de forma que la dona, per exemple, pot considerar com un principi important mantenir les relacions, i això pot ser considerat pels homes com una falta de principi.

Conclusions

No és fàcil i sí que és molt atrevit intentar arribar a establir unes conclusions. Però que no sigui dit que no ho intentem. Les pràctiques femenines de la cura, que solen girar entorn de la maternitat i educació dels fills, poden generar valors alternatius, però no exempts de problemes. Les pràctiques femenines es donen sempre en un marc social influenciat per la classe, la raça i la pobresa material o el benestar, i això ha dividit les dones perquè no totes les comparteixen. Han estat a més configurades per intervencions d'"experts", homes generalment, i per l'Estat i, sovint, utilitzades per reforçar supòsits classistes i racistes. En tenim exemples històrics. Per això, la idea d'una "ètica femenina" té alguna utilitat, sempre que no consisteixi a apel·lar a valors femenins suposadament autònoms ni com una alternativa als valors de l'activitat dominada pels homes.

No és fàcil tampoc saber per endavant quins tipus de canvis de les prioritats morals i socials poden sorgir dels canvis socials en curs. No s'hauria de considerar tampoc que les dones tenen per la seva "naturalesa" la probabilitat de subscriure prioritats morals o socials diferents dels homes. Això no obstant, hi ha raons per suposar que en un món en què s'atorgués el mateix estatus a les activitats i inquietuds tradicionalment considerades com a femenines, les prioritats morals i socials serien molt diferents de les existents en el món actual.

Esperanza Bautista

Les defensores de drets humans a Mesoamèrica

Articulant-nos amb la Iniciativa Mesoamericana de Defensoras de Derechos Humanos (IM-D) per apoderar-nos i protegir-nos

Les dones defensores¹ de drets humans a Mesoamèrica (Mèxic i Amèrica Central) treballem cada dia per aconseguir la igualtat, la justícia i la pau, per defensar les nostres terres i béns naturals, per impedir que megaprojectes de mineria extractiva destrueixin els nostres territoris; perquè els nostres cossos, els nostres primers territoris que hem de defensar, es respectin (el dret a viure una vida lliure de violència i perquè puguem decidir sobre els nostres cossos, les nostres sexualitats, i les nostres maternitats o no –drets sexuals i reproductius); per defensar el dret a un treball digne; perquè les joves tinguin veu i siguin respectades; perquè a les dones indígenes els siguin reconeguts els drets individuals i col·lectius; perquè les dones tinguem dret a ser propietàries de terres, a accés a crèdit i formació; per tenir dret a participar políticament en els diferents espais i que les nostres veus siguin escoltades...; en definitiva, pel dret a tenir drets. Que com diu el lema del Centro Nicaragüense de Derechos Humanos: “Dret que no es defensa dret que es perd”.

Amb tot desenvolupem la nostra labor a Mesoamèrica en un context de discriminació, violència, impunitat i violacions dels drets humans que posa en perill la integritat de les defensores, de les nostres famílies i el reconeixement de l'aportació que fem les dones a la defensa dels drets humans.

Per documentar aquesta afirmació vull compartir amb vosaltres algunes dades de l'Informe 2012-2014 d'agressions a defensores mesoamericanes, que van presentar no fa gaire a Madrid i a Barcelona companyes d'**Iniciativa Mesoamericana de Defensoras de Derechos Humanos (IM-Defensoras)**. La IM-Defensoras va ser fundada el 2010 per JASS (Asociadas por lo Justo), Consorcio para el Diálogo Parlamentario y la Equidad Oaxaca (Mèxic), UDEFEGUA (Unidad de Protección a Defensoras y Defensores de Derechos Humanos de Guatemala), la Colectiva Feminista para el Desarrollo Local (El Salvador), AWID (Asociación para los Derechos de la Mujer y el Desarrollo)

i el FCAM (Fondo Centroamericano de las Mujeres). Actualment també estan integrades a la IM-D xarxes i articulacions nacionals de defensores del Salvador, Guatemala, Hondures, Mèxic, i Nicaragua, i articulen més de 690 dones defensores.

Algunes dades de l'informe de la IM-Defensoras del 2012-2014 (més informació al web de la IM-D http://im-defensoras.org/?page_id=94):

–A Mèxic i Amèrica Central han estat assassinades 32 defensores de drets humans i a 39 les han intentades assassinar.

–S'han enregistrat un total de 1.688 agressions a defensores de drets humans al Salvador, Guatemala, Hondures i Mèxic, i s'han documentat diverses situacions de violència contra defensores a Nicaragua.

–Les defensores del territori i els béns naturals i les qui treballen en contra de la violència contra les dones són les qui reben les agressions més grans.

–Els principals agressors són agents de l'Estat (autoritats locals i nacionals, policia, exèrcit, entre altres).

–Les principals formes d'agressió són: intimidació i assetjament psicològic; amenaces, advertències i ultimàtum; i calúmnies, assenyalaments i campanyes de desprestigi. També s'enregistra un augment preocupant de l'ús de la criminalització i la judicialització per castigar i inhibir la labor de les defensores.

–Com a mínim en un 37% de les agressions s'hi ha pogut identificar components de gènere, és a dir, que presenten alguna de les formes de discriminació i violència contra les dones motivades per la nostra identitat o rols de gènere. S'amenaça els nostres fills i filles, s'usa la violència sexual, ens ridiculitzen perquè som als carrers, i en ocasions organitzacions a les quals pertanyem o les nostres famílies són les primeres que no entenen per què estem en aquestes lluites, ens desqualifiquen o fins i tot agredeixen. (Font: Boletín de Prensa de la IM-Defensoras, setembre 2015)

Per això plantegem que les xarxes, les articulacions, la Iniciativa són un mecanisme per apoderar-nos i protegir-nos enfront de les amenaces, ja que juntes tenim més força, més veu i més bons resultats.

Gràcies per l'oportunitat de fer sentir la veu de les defensores mesoamericanes i poder tenir ressò en altres continents, establir aliances, complicitats, intercanviar demandes i estratègies i així amplificar les veus de les dones defensores de drets humans al món. Compteu amb nosaltres!

Carme Clavel Arcas

Directora regional de JASS Mesoamèrica Catalana nicaragüenca, viu a Nicaragua des de fa més de 26 anys www.justassociates.org/es/jass-mesoamerica

1 El terme “defensores de drets humans” inclou les dones i les persones transgènere, transsexuals i transvestits que, individualment o en associació amb altres, actuen per promoure o protegir tots els drets humans, incloent els drets de les dones. Són dones actives tant en la defensa dels drets humans de les dones com en la protecció de tota la gama de drets, ja siguin civils, polítics, econòmics, socials, culturals, ambientals, sexuals i reproductius. També inclou les mares que busquen les filles o fills desapareguts i els periodistes que treuen a la llum complicitats entre els estats i el crim organitzat.

Mestres dels camps de refugiats del Sudan del Sud

Diu en que al Sudan del Sud és més probable que un estudiant es trobi soldats ocupant la seva escola que mestres preparant-hi la classe. El seixanta-tres per cent de les escoles estan ocupades per forces armades. «Aquí el govern dedica la majoria dels recursos a la guerra perquè la seva prioritat és la defensa, l'exèrcit, i això deixa els serveis educatius, socials i de salut sota mínims», explica el jesuïta Pau Vidal, director del projecte del Servei Jesuïta als Refugiats (JRS) a Maban.

Des de la represa del conflicte el desembre de 2013, el govern del Sudan del Sud, especialment en àrees com a l'Alt Nil, ha deixat de finançar pràcticament tota l'educació i els professors no cobren. Tanmateix, el desig d'aprendre, tant entre la comunitat refugiada com entre la local, a la zona de Maban, Alt Nil, és gran. Si bé alguns mestres van deixar la professió per fer una altra feina amb un salari adequat, d'altres segueixen ensenyant com a voluntaris. «El nostre repte més gran és el nombre de nens. A vegades hi pot arribar a haver fins a 200 alumnes en una classe, i així es fa difícil que puguin seguir la lliçó. Molts no poden seguir el ritme i caminen perduts per l'aula», diu Mustafà, un professor refugiat. «L'educació és vital en aquests temps en què tants viuen enmig de la violència... De tornada a casa, veiem nens amb armes a la mà. Mai no han tingut educació i per això es van fer soldats. Aquí volem educar els nens perquè tinguin una vida diferent i així portar la pau al nostre país», diu Sali, un refugiat i mestre en un dels quatre camps de refugiats de Maban.

Després de viure anys de conflicte i desplaçaments, la majoria del professorat, tant de la comunitat refugiada com de la d'acollida, no ha tingut l'oportunitat d'acabar l'escola secundària, i de vegades ni tan sols la primària. En un esforç per donar-los suport, el Servei Jesuïta als Refugiats va començar un programa de formació de mestres el 2014. Hi ha més de 100 docents de primària

tant de la comunitat local mabanesa com de la refugiada en aquest programa que ofereix cursos d'anglès i de metodologia de l'ensenyament, com també de ciències, matemàtiques i estudis socials. «No puc imaginar una intervenció del JRS a Maban sense la formació del professorat. Estem en un país on gairebé el 70 per cent de la població és analfabeta... Mestres i docents estan sols, sense el suport del govern... Hem d'ajudar-los perquè estiguin preparats. Aquesta és l'esperança de l'educació a Maban», diu **Àlvar Sánchez**, jesuïta i coordinador d'educació del JRS a Maban.

Aquest és el testimoni de la Leila: «Sóc mestra en un camp de refugiats de Gendrasa i també hi estic refugiada. Quan vam sortir del Nil Blau tenia 23 anys i tres fills. Estava embarassada de dos mesos i portava Tasií, el meu fill, a l'esquena. En arribar a Maban la nostra vida era molt difícil. Depeníem del poc que havíem dut de casa, i si algú tenia una mica de diners podia comprar aliments, però vam haver de vendre tot el que teníem per comprar el que necessitàvem. El viatge de fugida va durar tot un mes. Moltes persones patien fam i set, altres es perdien endinsant-se a la selva per buscar aigua. Hem perdut moltes vides pel camí. Vam sortir del Nil Blau, Sudan, perquè es cometien moltes injustícies. Ens van envair per endur-se'ns els animals, el crom i l'or. Quan vam exigir els nostres drets ens van bombardejar, així que vam decidir fugir i buscar refugi al Sudan del Sud.

«Vaig decidir ser mestra perquè volia ajudar els nens, que aquesta generació surti endavant i sàpiguen el que està bé i el que està malament. Quan ensenyo em sento molt orgullosa d'estar davant dels meus alumnes. Una altra cosa que patim els refugiats és la manca de mestres, algunes aules tenen molts alumnes, entre seixanta i cent estudiants en una classe. En veure com aprenen em sento molt feliç perquè sé que sabran quins són els seus drets. Si els nostres avis haguessin rebut educació i educat els seus fills, no

tindríem els problemes que avui tenim i no estaríem aquí com a refugiats.

«El meu somni és veure com els meus alumnes es graduen a les universitats i tenen una feina, i s'ajuden a si mateixos, les seves famílies i les seves comunitats. L'educació pot ajudar la comunitat perquè quan algú està educat pot convertir-se en metge, en pilot o pot arribar a ser mestre. L'educació portarà la pau al meu país perquè tan aviat com aquests estudiants tinguin educació coneixeran els seus drets i sabran com portar la pau mitjançant la paraula a les taules de negociació.

«Vull tornar a casa perquè enyoro la meua llar i alguns familiars, com les meves ties i amics que hi ha allà. Quan hi torni vull viure amb tranquil·litat i ensenyar amb la certesa que tots els meus drets perduts s'hauran recuperat.»

Les dones que han estudiat, especialment les mestres, són considerades pels membres de la comunitat com a models a seguir. En una zona on hi ha més probabilitats que una noia mori durant el part que no pas que acabi l'escola primària, aquests models poden ser un salvavides, i les mestres i els mestres són de les poques persones que defensen les joves que volen acabar els seus estudis, per això les mestres són clau per fer que les nenes vagin a l'escola i no deixin l'estudi.

«Molt sovint, els donants i fins i tot les agències humanitàries diuen que el primer és proporcionar aliments, habitatge, salut..., però la vida no és només alimentar un cos i donar-li un sostre, també és donar sentit a les coses, aprendre i preparar-se per a un futur que probablement no sigui immediat però que, temps al temps, arribarà», assegura Pau Vidal.

Mercè Sasot Bach

http://es.jrs.net/campana_detalle?PTN=1&TN=PROJECT-20150728055930
<http://www.cope.es/player/La-cronica-del-dia-a-las-1930h-lunes-3-de-agosto-de-2015-&id=2015080320210002&activo=10>

III Congrés Mundial de Dones Ordenades: "Gènere, Evangeli i Justícia Global"*

A la ciutat de Filadèlfia, el mes de setembre passat es va celebrar el Tercer Congrés Mundial de Dones Ordenades, WOW, organitzat per l'organització WOC, Women's Ordination Conference. Aquesta associació, fundada fa quaranta anys, està formada per dones, la majoria monges, que han sentit la crida de Déu i que, des de la data de la seva fundació, demanen a la jerarquia que se les escolti i que els concedeixi rebre i exercir el sagrament de l'orde.

En aquest congrés es varen reunir unes 500 persones de 17 països diferents, homes i dones, i les / els ponents van ser, entre altres, la Dra. Elizabeth Schüssler Fiorenza, la Dra. Mary E. Hunt, la Dra. Teresa Forcades i Vila, la Gna. Theresa Kane, la presidenta i fundadora de SNAP, Barbara Blaine, Tony Flannery,

Ursula King, Roy Bourgeois, la teòloga anglesa Tina Beattie i Gary Macy.

Malgrat que no totes les persones i associacions afiliades a la WOC i al WOW estan d'acord en l'ordenació de les dones pel que suposa de repetir el model jerarquicopatriarcal de l'Església, totes respecten i reconeixen que repetir aquest model no és la intenció d'aquestes dones, que consideren que és una injustícia de primer ordre prohibir la seva participació al sagrament de l'orde ministerial, atès que la seva vida sencera és signe i testimoni d'aquesta Presència que les habita. Més encara, si aquesta injustícia s'accepta i es justifica com a mandat divinomasculí, si no es denuncia i s'hi posa fi, no podrem acabar amb totes les injustícies que se'n deriven.

Què ens uneix? Ens uneixen la creen-

ça i la convicció que les nostres esglésies són misògines i que no només han causat molt dolor a moltes persones, sinó que perpetren i perpetuen la violència cap a tots els que són diferents, principalment cap a les dones. Però també ens uneix la convicció que els canvis vénen des de baix: amb el compromís i el treball que realitza cada persona des dels "seus espais", d'acord amb les seves possibilitats i pròpies necessitats, per aconseguir la inclusió, recuperar la dignitat i obtenir l'equitat de les dones en les esglésies i en la societat.

Mariona Saurí

*Informació extreta de l'article de Marisa Noriega "Gènere, Evangelio y Justicia Social" (*Eclesialia*, 12/10/2015)

Espiritualitat sense religió

L'espiritualitat sense religió és un tema que està damunt la taula dels pensadors de les religions, però sobretot al carrer. És possible una espiritualitat sense religió?, es pregunten no només els pensadors, sinó els creients de les religions. I un grup cada cop més nombros de persones els respon: no sé si és possible, però nosaltres ja l'estem vivint.

El llibre *Espirituals sense religió* (Fragmenta, 2015) neix de la necessitat de respondre aquesta pregunta que fa temps que apareix en debats de pensadors. De la necessitat de saber fins a quin punt tot allò que plantegen ja s'està vivint i de quina manera. És un títol contundent, que contraposa dues paraules que fins no fa gaire anaven de bracet i es consideraven sinònimes: espirituals i religió. Per tant, és un títol que necessita una explicació o, millor dit, una definició per saber de què i de qui estem parlant.

Les persones «espirituals», en el llibre, són aquelles que, al marge o a la frontera de la religió, troben altres camins per transcendir-se, per meravellar-se i encarnar-se: la natura, el silenci, el compromís, l'art, la ciència, la cultura, el coneixement... Són persones que dediquen un temps a la seva espiritualitat, que la tenen verbalitzada i, sobretot, en-

carnada, és a dir, que n'han fet acció i contemplació.

En el llibre, la «religió» és sinònim d'institució religiosa i, segons paraules de Vigil, del que anomenaríem sistemes "religionals": formes, dogmes i creences.

Poden semblar unes definicions massa simples, però són les que viu un grup emergent i gens menyspreable de persones. Aquest interès per l'espiritualitat, en un moment en què el fenomen religiós sembla estar en crisi, ens mostra que, malgrat les religions, seguim sent persones religioses. És per això que és fa difícil contraposar les paraules espiritual/religiós perquè de fet no les separa més que la voluntat que expressa l'espiritualitat de demarcar l'ésser religiós de la religió, perquè no s'hi reconeix, perquè no la necessita, i és per això que busca una nomenclatura que no l'etiqueti.

En veure aquest esclat d'espiritualitat que vessa de la copa de les religions, em pregunto fins a quin punt estem davant d'una crisi passatgera de les religions, o bé ens trobem davant d'una evolució espiritual de la humanitat que comporta viure la religiositat més enllà de les religions, com si fos un vestit que s'ha fet massa petit.

Si seguim aquesta reflexió, l'espiritualitat no l'hauríem d'entendre, únicament,

com una resposta a una crisi de les religions, sinó que l'hauríem d'emmarcar en un temps de crisi global sistèmica que ha de comportar, i ja ho estem veient, una nova manera de posicionar-se en el món, de relacionar-se amb la terra, entre les persones i amb el propi ésser. I aquesta manera de posicionar-se, des d'aquesta tríada, comporta una espiritualitat que vol anar més enllà, però no només de les religions, sinó dels paràmetres pels quals es regeix el món actual.

I en aquest posicionar-se en el món d'una altra manera, es defensa el valor de ser persona per damunt del materialisme i de la cultura del *fer* i del *tenir*. És a dir: "tenir menys per tenir-se més". Això comporta un compromís per millorar el món des del dia a dia, que és un compromís global perquè es considera que tot està interconnectat. I aquest compromís comporta la responsabilitat de cada un de ser protagonista de la seva vida, de no deixar les pròpies decisions als altres, d'implicar-se, de no fer el que toca, o el que s'ha fet sempre, sinó allò que hom creu que ha de fer.

I una altra qualitat que engloba tota la resta: l'amor; l'amor cap a un mateix, cap als altres, cap al cosmos/Déu, i cap a la terra on vivim.

Laia de Ahumada

Laudato si'. Sobre la cura de la casa comuna

El bisbe de Roma, Francesc, ha escrit una carta encíclica dedicada a la qüestió ecològica, publicada el 24 de maig del 2015.

És una extensa, densa, profunda, encertada i oportuna carta, molt ben documentada en la qual es nota un profund i exhaustiu coneixement i tractament de tota la problemàtica ecològica. Segur que ha estat molt ben assessorat per experts i científics. Denota també una sensibilitat molt alta sobre el futur del nostre planeta i el de les noves generacions, sobre els límits de la biosfera i de la natura, i sobre la necessitat d'aturar un model de producció i d'explotació de la terra caduc i nociu per a la humanitat.

Comença la carta amb una referència al *Càntic de les criatures* de sant Francesc d'Assís, patró de l'ecologia, amant de la natura, que veia tota ella com a germana (punts 1-2 i 10-12). El papa ens fa veure com res d'aquest món no ens resulta indiferent (3-6) i que estem units en una mateixa preocupació ja que vivim a la mateixa casa (7-9). Fa una crida a tothom (13-16).

L'encíclica té sis capítols. En el primer ("El que està passant a la nostra casa"), amb una metodologia inductiva (típica dels moviments d'Acció Catòlica i de la Teologia de l'Alliberament), va desgranant els problemes provocats per la contínua acceleració dels canvis de la humanitat, la intensificació dels ritmes de vida i de treball que no van orientats al bé comú ni a un desenvolupament humà sostenible i integral que contrasta amb la lentitud de l'evolució biològica (17-19), la contaminació, les escombraries i la cultura del rebuig (20-22), el clima com a bé comú, la crítica al sistema energètic mundial basat encara en els combustibles fòssils (23-26), el dret universal a l'aigua (27-31), la pèrdua de la biodiversitat (32-42), la deterioració de la qualitat de la vida humana i la degradació social (43-47), la injustícia planetària (48-52), la feblesa de les reaccions per posar límits i assegurar la protecció dels ecosistemes (53-59), i la diversitat d'opinions que hi ha sobre el debat ecològic (60-61).

Una constant en aquest capítol i en tota l'encíclica és la vinculació directa entre la qüestió ecològica i la qüestió social (25, 28-29, 48-49, 52, 129, 137, 139, 142, 158, 175, 190, 198). Els pobres i els països menys desenvolupats són els que pateixen més la depredació de la natura i tenen menys recursos per afrontar-la. La desigualtat social global i la destrucció de la natura són causades pels mateixos agents.

Unes altres constants del capítol són: la crítica a les intervencions desastroses dels éssers humans (i això passa amb el consumisme i la recerca dels rèdits econòmics) (34-36); la connexió de totes les criatures i la responsabilitat per part de tothom en la defensa de l'equilibri dels ecosistemes (42, 52, 59, 117, 119).

Seguint la metodologia de la revisió de vida, en el segon capítol ("L'evangeli de la creació"), il·lumina aquesta realitat amb la fe cristiana (63-64), amb els savis relats bíblics (65-75). Hi trobem una reflexió sobre el misteri de l'univers (76-83), el missatge de cada criatura en l'harmonia de totes les coses creades (84-88), sobre la comunió universal (89-92), i sobre la destinació comuna dels béns (93-95). Acaba el capítol amb la mirada de Jesús sobre la realitat (96-100).

En el tercer capítol ("L'arrel humana de la crisi ecològica"), seguint en l'àmbit de la valoració, discerneix entre la part humanitzadora i la part inhumana de la tecnologia com a creativitat i poder (102-105). Va més a

fons detectant el paradigma tecnocràtic dins la globalització (106-114). Després reflexiona sobre la crisi i les conseqüències de l'antropocentrisme modern, amb una crítica al relativisme pràctic (122-123), una crida a preservar el treball (124-129) i una valoració de la innovació biològica a partir de la recerca (130-136).

En el quart capítol aposta per "Una ecologia integral", que ha de ser ambiental, econòmica i social (138-142), cultural (143-146), de la vida quotidiana (147-155). Després exposa el principi del bé comú (156-158) (un "element clàssic" en la doctrina social de l'Església) i insisteix en la justícia intergeneracional (159-162).

Tant en el capítol tercer com en el quart, i en tota la carta, Francesc valora el que persones, grups, empreses, associacions, institucions, polítiques, països, ja fan en bé d'un nou model ecològic i economicosocial i cultural (34, 38, 102, 148, 165, 166, 167). Però també observa el que encara és insuficient, el que cal corregir, reorientar, o el que està hostilment oposat al model desitjable per al bé de tota la humanitat actual i futura, sobretot per als més necessitats. Té una visió optimista, ja que creu que el planeta té sortida si es prenen una sèrie de mesures i es canvien estils de vida (58, 205). Valora molt la participació i fa moltes crides que el poble i els que pateixen participin en les decisions de les polítiques a portar a terme.

Per acabar els passos de la revisió de vida, cal arribar a l'actuar. El papa sap

que a l'Església no li pertoca donar solucions als problemes socials. Per això hi ha la ciència, els experts i els polítics (139, 140, 150). En el capítol cinquè ("Algunes línies d'orientació i acció"), fa un esforç d'"aterrar", donant unes grans orientacions, ja que sap que parla per a situacions ben diverses i que cadascuna necessita unes estratègies i accions adequades. Així reconeix la importància del diàleg sobre el medi ambient en la política internacional (164-175), en les polítiques nacionals i locals (176-181), en els processos de decisió (182-188), en la política i en l'economia per a la plenitud humana (189-198) i el diàleg interdisciplinari de les religions amb les ciències i les cultures (197, 199-201). Altres conceptes en els quals insisteix sovint són: la qualitat de vida, la creativitat, el valor de la ciència i de la recerca (42, 191-192, 194, 197).

Finalment en el capítol sisè ("Educació i espiritualitat ecològica") exposa la necessitat dels canvis d'estil de vida (203-208), l'educació per a l'aliança entre la humanitat i l'ambient (209-215), la conversió ecològica (216-221). Creu que en el fons de tota actuació hi ha d'haver una mística, l'espiritualitat ecològica que ha d'impregnar totes les nostres accions i ser-ne "el mòbil interior per impulsar, motivar, encoratjar i donar sentit a l'acció personal i comunitària" (216). Les actituds que proposa per a aquesta conversió i espiritualitat ecològica són: la tendresa, la generositat, la gratuïtat, no estar desconnectats de les altres criatures, la comunió universal, estar convençuts que tota criatura reflecteix alguna cosa de Déu i té un missatge a ensenyar-nos. Aquesta espiritualitat inclou gaudir de les co-

ses petites i senzilles, la convicció que "menys és més", un estil de vida profètic i contemplatiu, trobar satisfacció en els trobaments fraterns, en el servei, en el desplegament dels carismes, en la música, en l'art, en el contacte amb la natura, en la pregària, en el fet de necessitar poc per viure, en la pau interior, la sobrietat, la humilitat i en el superar l'ansietat malaltissa que ens fa tornar superficials, agressius... (220-226).

Proposa també un amor civil i polític (228-232) i acaba amb uns apartats sobre els signes sacramentals i el repòs celebratiu (233-237), la trinitat i la relació entre les criatures (238-240), la reina (Maria) de totes les coses creades (241-242) i el més enllà del sol (243-246). Tanca la carta amb dues pregàries, una dedicada a la terra i una altra a la creació.

En aquest capítol darrer, parla molt de la presa de consciència (207, 209, 214), del paper de la cultura (143-146, 209), i d'"una crítica dels 'mitges' de la modernitat basats en la raó instrumental (individualisme, progrés indefinit, competència, consumisme, mercat sense regles) i també a recuperar els distints nivells de l'equilibri ecològic: l'intern amb un mateix, el solidari amb els altres, el natural amb tots els éssers vius, l'espiritual amb Déu" (en aquest punt 210, a més de reiterar sobre aquestes quatre relacions fonamentals de les persones, sintetitza perfectament tot el que vol dir en l'encíclica). De la ruptura i de la necessària re-connexió de les relacions en parla arreu (66, 70, 86, 89, 91-92, 119, 141-142, 148). En tota la carta enfronta un "mal" que defineix de moltes maneres ("paradigma homogeni i unidimensional, tecnocràtic" -106), amb el "bé" necessa-

ri que comporta un nou paradigma personal, social, natural, ètic i espiritual, i una responsabilitat per part de tots (215).

Proposa bones pràctiques ben concretes, ja que creu que les accions petites personals i quotidianes estan connectades i incideixen en el canvi global (211-212).

La sensibilitat per la bellesa de la naturalesa i de l'art amara tota l'encíclica (34, 103, 150, 199, 215).

A la carta no se cita mai el capitalisme, sempre parla de sistema o model econòmic del món. Ara bé, la crítica que fa a l'actual sistema econòmic que domina el món (que de fet és el capitalisme) és profunda, radical i constant. Té una visió ben negativa del principi econòmic de la maximització del guany, del model "exitista" i "privatista", com a distorsió conceptual i pràctica de l'economia i el fet que s'interessi poc pels efectes sobre els recursos futurs, la salut de l'ambient i la situació de les futures generacions (194-195). També ens fa adonar com la política no ha de sotmetre's a l'economia i aquesta no ha de sotmetre's als dictàmens i al paradigma eficientista de la tecnocràcia, ni al domini absolut de les finances, sense revisar el sistema sencer, sinó que la política i l'economia s'han de posar al servei de la vida (54, 189).

Tot aquest tipus d'anàlisi forma part de la mentalitat d'"esquerres" (no en un sentit estrictament partidista polític) com també partir de l'anàlisi de la realitat, i donar importància a la dignitat de les persones (43, 82, 211), a la presa de consciència (202, 207, 209, 214), a la pressió popular i a la participació del poble en les anàlisis i decisions i mobilitzacions (150, 181-183, 189). En el 190 afirma que

“convé evitar una concepció màgica del mercat, que tendeix a pensar que els problemes es resolten només amb el creixement dels beneficis de les empreses o dels individus”.

La seva visió del progrés (78) també és ben diferent de la que domina. Francesc no està d'acord que posar límits al desenvolupament industrial, productiu, tecnològic i de consum per respectar l'equilibri ecològic, sigui aturar irracionalment el progrés i el desenvolupament humà. Per ell desaccelerar el ritme de producció i de consum pot donar lloc a un altre tipus de progrés més sostenible, més

humà (112-113), en què els pobles (sobretot els més pobres) i les cultures siguin respectades. Critica el “maquillatge ecològic” d'algunes empreses, banca, tecnocràcia o ideologies o moviments (194). Es tracta d'orientar la creativitat humana (127, 191, 194).

És un escrit ple de citacions de la Bíblia, de papes anteriors, i conté unes citacions molt importants de Conferències Episcopals de tot el món. Tot plegat el fa un xic dens i repetitiu. De fet podria haver dit les qüestions fonamentals amb menys paraules. De totes maneres, en el seu discurs et vas trobant amb expressions i argumen-

tacions que són un “tesor” (com per exemple quan diu en el 84: “El sòl, l'aigua, les muntanyes tot és carícia de Déu” i així moltes més) i que la reiteració pot ajudar a molts a reflexionar, a prendre consciència i a implicar-se pràcticament en el tema. Posa molt l'accent en els canvis de valors, d'estils de vida, de cultura i potser descuida el fet que per canviar la cultura, cal posar condicions sociopolítiques. El paper de la dona hi apareix molt poc. Malgrat aquestes senzilles i personals crítiques en recomano molt la lectura.

Quim Cervera

REFLEXIONS

Celebració en el marc del Pride

Comentari a partir de les lectures de Joel 2,18-27 i Marc 9,33-41

*Església de Sant Pau - Protestants inclusius
Barcelona, 26 de juny del 2015*

Les paraules del profeta Joel ens fan arribar una apassionada resposta de Déu. Sí, apassionada. Déu crida perquè veu patir el seu poble. Déu ofereix un món nou i una terra nova. Però quin món? On és aquesta terra nova?

No descriu pas un lloc allunyat de casa nostra. No és un lloc allunyat dels carrers de la ciutat per on passem cada dia cap a l'escola i cap a la feina. No és una presència aliena al gest suau d'una carícia o d'una mà estesa. No és un lloc estrany que no hi puguem reconèixer les pessigolles de la sorra sota la planta dels peus, o la pissarra que s'esllavissa a la muntanya quan baixem una pedrera.

Les paraules del profeta Joel parlen de sentir-se arcerat, protegit de burles, d'insults i d'escarnis d'enemics. Qui pot pensar que una burla, un insult, ens pot fer dubtar que no som dignes de gaudir d'aquesta terra que produeix blat, que es plena de vinyes i oliveres!

Les paraules del profeta parlen d'una terra, d'un espai, on el menjar no escasseja. Hi ha blat per a tots i totes; hi ha vi per a tots i totes; hi ha pa amb oli per a tots els nens i nenes de tots els pobles del món!

Qui pot dubtar que aquesta terra rica, productiva, humida i acollidora no som cadascuna de nosaltres?

Tots junts, grans i més petits, podem ser terra adobada per als altres. Junts podem crear llaços d'amistat, d'acollida i de respecte perquè tot nen, tota nena, vingui del país que vingui, parli la llengua que parli, cregui en la fe o religió que cregui, senti l'escalf de l'abraçada i la tendresa.

Els profetes d'avui, els que han sentit les paraules lletges sobre la pell, sobre el seu cos, sobre els seus pares, sobre les seves mares; totes aquelles persones que han patit i pateixen l'aïllament, el *bullying* i l'odi sense cap raó, ens fan veure la llum i desit-

jar aquesta terra de pau i d'acollida que hem de ser capaços de construir.

La festa que celebrem a l'entrada de l'estiu, un cop les collites de gra i de fruita ens alegren els estómacs i ens apaguen la set, és la festa de l'alliberament. Un alliberament dels pensaments de por, de tot allò que ens arronsa i no ens deixa ser prou valents per construir lligams de respecte i de tendresa amb els altres.

Com el got d'aigua que ens ofereixen quan tenim set, així és la terra amorosa de l'esperit de Déu que ens refà de les ferides i que ens permet gaudir de la Pasqua del Crist. El cicle de les estacions acompanya el nostre cicle vital i també la ruta que anem fent cap a la terra promesa. Un viatge que és comú i que és compartit. Un viatge que recorrem amb la garantia que cada persona som llibertat i capacitat d'estimar per adonar-nos del dolor dels altres, per acostar-nos als nouvinguts, per qüestionar prejudicis, males paraules i aturar abusos, per saludar amb amabilitat els companys i les companyes, per pregar junts, per treballar plegats la terra i per fer festa, perquè sempre és possible la reconciliació i l'aixecar-se de nou per continuar la ruta.

Neus Forcano

Parlem amb la Sefa Amell fundadora i expresidenta del Col·lectiu de Dones en l'Església

Quedem a l'Ateneu Barcelonès. És desembre, però les temperatures suaus ens animen a xerrar al pati. Comparteixo amb ella, amb sinceritat, que és complicat encarar l'entrevista d'una de les fundadores i expresidenta del Col·lectiu per a la revista del Col·lectiu. Si fos per a un mitjà generalista seria més senzill. El repte és sorprendre. Acordem repassar l'actualitat i parlar del Col·lectiu només si ve al cas. Avindreu amb mi que és el millor. Ella diu que no és una intel·lectual perquè no té formació de res; però ho és, segur. Segons la Wiquipèdia –i no contradirem pas la Wiqui–, intel·lectual és la persona que es dedica a l'estudi i la reflexió crítica sobre la realitat i que comunica les seves idees per influir sobre aquesta davant de l'opinió pública. La Sefa ho és més que molts intel·lectualoides que fan la rosca al poder, i no posen en evidència les injustícies i les desigualtats socials.

El grup originari del Col·lectiu de Dones en l'Església com es troba?

Majoritàriament coincidim en un fòrum que es deia Home i Evangeli i que vam batallar per canviar-ne el nom per Vida i Evangeli. Aquí confluïm i encetem la lluita per donar visibilitat a les dones a l'Església. El grup fa trenta anys que funciona. A Barcelona, a Sabadell, a Girona, i a Mallorca, i a València, que s'han contaminat de nosaltres.

Poc grup per tanta dona que es mou a l'Església?

Però és que no totes les dones són feministes. La majoria són femenines i no estan preocupades per la seva situació al món.

Però la desigualtat és evident. Fins i tot està quantificada, com ara en les diferències salarials o les agressions.

Suportem un pes enorme del model masclista. Els homes encara que no ho vulguin se senten superiors i ningú no ho qüestiona. I les dones tenim incorporada la part de demanar permís i donar explicacions. Quan en una família un s'ha de quedar amb la criatura, doncs et quedes tu. I així vas renunciant. I tota la societat hi acompanya. Tenim els mateixos drets i no ho sabem ni nosaltres mateixes.

La violència masclista és un signe d'aquest no fer-nos valer?

Els homes se senten emparats en la seva força i per això manen i s'imposen. Ningú no ha manifestat seriosament que ara això ja no val. Que hem evolucionat. I l'Església ha protegit aquest comportament. A les nostres

àvies els deien: "Tu, maca, aguanta". En el nostre ADN social hi ha molts segles d'aquesta submissió. Comportaments contraris a les nostres conviccions. Aquestes desigualtats estan incorporades i normalitzades.

Hi ha avenços, però no profunds?

Ens hem aprofitat del progrés per avançar. Però a l'Església, que és el nostre cavall de batalla, no s'avança. Bé, ara quan ens donen la benvinguda a la parròquia diuen benvinguts germans i germanes que no porta enlloc (riu). Algun càrrec en algun bisbat o parròquia, però ho tenim tot per fer.

El nou papat no ha aportat cap novetat en aquest àmbit?

Ens n'hauríem d'aprofitar més i exercir una pressió més forta.

La crisi de vocacions ajudarà l'entrada de dones al sacerdoci o cal un canvi de model?

No hem de venir a substituir ningú. Si als homes no els atreu el sacerdoci no ho hem d'assumir nosaltres. Hi hem de dir la nostra i canviar el model. I trobar intel·lectuals, filòsofes i teòlogues que ho argumentin.

D'entrada sembla ben clar: totes les persones són iguals.

Ben cert. Tenim els arguments a favor. És por a la feminitat. Les dones són un perill, i es podrien enamorar d'una dona. Aquí rau el problema.

Ens hem aprofitat del progrés per avançar. Però a l'Església, que és el nostre cavall de batalla, no s'avança

La sexualitat no està resolta?

Es veu com a transgressió. No està admesa. Es vincula amb la maternitat i no amb l'amor a la persona estimada. El darrer concili va admetre les dues vessants del matrimoni: la procreació i el gaudi. Però no se n'ha fet gaire ressò.

La moral sexual pesa més en la doctrina de l'Església que altres principis com la igualtat, la justícia social o la joia de viure?

Això ho arrosseguem de l'edat mitjana. El patiment, el dolor, el pecat, el bé i el mal... Hem de fer una Església alegre i positiva, que parli clar i que vagi de cara. Déu que t'ajuda, que t'acompanya. I deslliurar-nos d'aquest pes mediatitzat culturalment.

Aquest esperit és el que la fa escriure?

Sí, i va ser una aventura, perquè no tinc formació en res. Primer vaig escriure Insubmises a l'Església. En aquell moment els nois eren insubmisos al servei militar i ho vaig comparar amb la nostra insubmissió a l'Església. No ens agrada formar part d'una organització que no ens vol. Hem de distingir entre l'Església i l'Evangelí, que l'Església ha destrossat. Hem d'anar a la font i interpretar el que diu. L'Evangelí és actual. També he escrit Crits de dolor, dedicat a les dones a la Bíblia, a les de l'Antic Testament, que ja patien molt. Se n'adonaven i es queixaven de la seva situació i ningú no els feia cas. Com a nosaltres.

I el llibre sobre Maria de Natzaret. Per què?

Per intentar respondre si Maria és una dona model o un arquetip. I és un model tancat. O ets com ella o no ets prou dona. Parir, dolor, obediència.... segons la interpretació que ens han passat d'ella. I hem de sortir d'aquest model tancat. Rebem moltes pressions i si no ens en deslliurem, nosaltres mateixes ens autocensurem. Fugir del model de mare patidora. Les dones protestants tenen la possibilitat d'interpretar directament les lectures i això és molt important.

La maternitat és un llast per a la igualtat?

El model d'èxit és masculí. Als homes no els pregunten si tenen fills, i si els tenen es considera un al·licient perquè s'esforcin més. Amb les dones aspirants amb fills interpreten que el dia que estiguin malalts no vindran a la feina. Ras i clar. Els llocs de responsabilitat i direc-

ció són per als homes, i els millors sous, i les millors pensions. Els horaris són incompatibles amb qualsevol model de vida equilibrada. I tornem-hi. Si discrepes, pressions, separacions, tensions, i si vols alliberar-te, violència masclista.

Violència de gènere?

Què vol dir el gènere? És un concepte cultural, no fisiològic. Cada època ha col·locat un rol a cada gènere. No és més que el que s'atribueix a un home o a una dona d'acord amb la cultura del moment. I prou. I és variable. És violència masclista.

Si tingués audiència amb el papa Francesc, què li diria?

Que revisés el lèxic profund dels textos sagrats. Una vegada vam revisar els evangelis i els vam posar en llenguatge inclusiu. Va costar molt. Amb el de Joan vam tenir molta dificultat. La Bíblia diu coses tremendes. Hi ha una violència explícita contra les dones a l'Antic Testament que s'ha d'interpretar d'acord amb els valors actuals. El llenguatge és molt important. Aïna Moll deïa que en el llenguatge que fem servir a cada època hi va tot el pensament. El de l'Església ha d'evolucionar. Insisteixo, això és un dels valors de les esglésies protestants, de les dones sacerdots i ja bisbes: la interpretació directa dels llibres sagrats. També li diria, al Papa, que la sexualitat és un do de Déu. I que si tenim la possibilitat d'exercir una sexualitat gratificant és un do. Que les persones han de ser lliures d'exercir-la o no, fins i tot a dins del matrimoni. Ni en el matrimoni és una obligació, és una recreació. Que negar-la és més greu que viure-la amb plenitud. Que Déu va crear home i dona, iguals i al mateix temps. Que les dones tenim una dignitat. Que les dones lluitadores no volem fer pena, ni semblar unes desgraciadetes, ni unes amargades, ni unes histèriques reivindicant la nostra igualtat. Som persones amb totes les potencialitats que tenen les persones, amb tots els deures i tots els drets.

Eva M. Gómez

Constitució de la Xarxa Global de persones catòliques lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals i intersexuals (LGTBI)

Entre els dies 1 i 4 d'octubre de 2015, després d'un any de preparació, s'ha celebrat a Roma una trobada de persones LGBTQI catòliques, famílies i agents de pastoral amb l'objectiu de crear la primera xarxa mundial per coordinar la tasca de les nombroses associacions catòliques que treballen en el àmbit de la diversitat sexual: la Global Network of Rainbow Catholics (GNRC).

La procedència de les persones assistents era molt diversa, representant els cinc continents. En total érem unes 100 persones procedents de 31 països diferents, de 13 associacions catòliques LGBTQI, així com famílies, religioses i religiosos que acompanyen aquests grups en el camí de la fe.

L'assemblea tenia els següents **objectius**:

1. Iniciar un intercanvi global sobre les diferents situacions que vivim actualment les persones LGBTQI catòliques.
2. Explorar les formes de pastoral per a persones catòliques LGBTQI que des de fa temps s'estan duent a terme en molt diversos llocs del món, especialment afavorides per religions de la Companyia de Jesús.
3. Inspirar noves formes de cooperació entre participants.
4. Discutir i desenvolupar els objectius i els valors de la Xarxa Global per a persones catòliques LGBTQI.
5. Triar un comitè.
6. Celebrar la nostra fe mitjançant la pregària i l'eucaristia.

Durant la celebració de l'assemblea ha tingut lloc la presentació del llibre *And God saw that it all was very good*, editat per Sandra Taylor i Hazel Barnes, amb relats de vida de persones catòliques LGTB europees i promogut pel Fòrum Europeu de grups cristians LGBTQI.

La conferència final, titulada "Camins de l'Amor - Instantànies de la Trobada Catòlica amb persones LGBTQI i les seves famílies", ens ha permès compartir els testimonis tant de famílies com de religioses i religio-

sos que durant anys vénen acompanyant en les seves activitats pastorals grups de persones catòliques LGBTQI. Aquestes experiències s'estan promovent en diferents llocs del món i primordialment en comunitats liderades per religiosos jesuïtes així com per persones laiques pertanyents a les Comunitats de Vida Cristiana, lligades també a la família jesuítica.

Destaquem:

- La presència de l'expresidenta de la República d'Irlanda, la Sra. Mary McAleese, que com a mare d'un fill gai i com a promotora de la legislació a favor del matrimoni per a parelles del mateix sexe al seu país, és un clar exemple de la defensa de la igualtat de les persones.

- Els testimonis de religioses i religiosos com sor Jeannine Gramick dels Estats Units, Pedro Labrín SJ de Xile, Pi Piva SJ i sor Anna Maria Vitagliani d'Itàlia, Rungrote, sacerdot de Tailàndia, Martin Pendergast, del Regne Unit..., posen de manifest el valor de la inclusivitat en les comunitats de fe. Ens va commoure el testimoni d'un sacerdot africà, llegit per una altra persona, a qui el seu bisbe va prohibir explicar personalment la seva experiència com a pastor d'una comunitat catòlica LGTBI.

- La clausura d'aquesta conferència per part del bisbe Raül Vera OP de Mèxic, amb les seves manifestacions a favor de les persones LGBTQI i la seva aposta ferma des de fa anys per

una pastoral inclusiva a la seva diòcesi, va aixecar els aplaudiments de l'auditori en diverses ocasions.

Després dels llargs debats durant aquests quatre dies, hem decidit que tindrem un comitè format per 10 persones procedents dels diferents continents i que les **prioritats** de treball de la Xarxa Global de les persones catòliques LGBTQI, seran:

- a. Inclusió i comprensió.
- b. Eines per al diàleg amb l'Església i altres entitats.
- c. Espiritualitat i creixement en la fe.
- d. Suport als membres de la xarxa.

Valorem profundament tots els testimonis expressats durant la trobada com a obra de l'Esperit Sant per a l'Església universal catòlica. Simultàniament, la sortida de l'armari, durant el mateix cap de setmana, del prelat Krzysztof Charamsa, ens adverteix de moltes realitats que encara que semblin increïbles, són viscudes amb angoixa i fòbies a l'església de tots / tes. Jesús ens crida a alliberar-nos de totes les pors per seguir el seu camí d'amor i amb alegria.

Enric Vilà i Lanao

Paulina Blanco Muñoz

Associació Cristiana de Lesbianes, Gais, Bisexuals i Transsexuals de Catalunya (ACGL)

ENTITATS ASSISTENTS: Fòrum Europeu de grups cristians LGTB / Associació Cristiana de Lesbianes, Gais, Bisexuals i Transsexuals de Catalunya (ACGL) (Espanya) / Comitato promotore dell'associazione Cammini di Speranza - associazione nazionale cristiani lgbt (Itàlia) / Dette Resources Foundation (Zàmbia) / DignityUSA (EUA) / Drachma (Drachma LGBTI and Drachma Parents Group) (Malta) / Ichthys christian@s lgbth de Sevilla (Espanya) / LGBT Catholics Westminster Pastoral Council (Regne Unit) / New Ways Ministry (EUA) / Nuova Proposta (Itàlia) / Ökumenische Arbeitsgruppe Homosexuelle und Kirche (Alemanya) / Pastoral de la Diversidad Sexual (Xile) / Wiara i Tecza (Polònia)

Congrés del laïcat de Catalunya

El 3 d'octubre passat es va celebrar a Poblet el Congrés del Laïcat de Catalunya organitzat per la xarxa Laïcat XXI. Entrevistem Xavier Padilla, participant i ponent en un dels espais de treball, el dedicat a la família, que es van oferir durant la jornada.

Un congrés de laics, per a què? No sé si els organitzadors estaran d'acord que ho digui d'aquesta manera, però crec que en el fons va ser per veure si encara existim. No és obvi. Potser hem desaparegut juntament amb l'Església; en el nostre cas, abans d'haver arribat a existir conscientment. Una Església que va voler parlar de si mateixa ara fa 50 anys, obrint-se al món, i que es va descriure com a Poble de Déu, com a Comunió, tot recordant que la constitució jeràrquica i l'episcopat tenen sentit en tant que servei a aquesta Església, formada essencialment per laics. Però l'Església s'ha vist socialment minoritzada i els laics no hem arribat a prendre clarament les nostres responsabilitats. Per tant, hi ha dos problemes, potser interrelacionats, el de la crisi de l'Església i l'assignatura pendent de la responsabilitat que només els laics podem assumir.

Llavors, els laics al rescat de l'Església? Crec que ens equivocaríem si penséssim, vista la minorització dels cristians, que el problema és l'Església. Seria massa egocèntric. El problema és

el món. I l'Església té sentit en la mesura que pot ser útil al món. Per tant, no es tracta de sortir al rescat de l'Església, sinó al servei del món. I en aquesta direcció, que també és bona per a l'Església, ho tenim tot per recórrer. El Papa ho ha expressat demanant una Església "en sortida".

Si el fi és el món i no l'Església, llavors per a què l'Església? Avui necessitem més Església que mai. Perquè el món s'agita en busca de solucions i no troba més que fragilitat. L'Església creu que l'enteniment és possible. Potser cal començar per aquesta confiança, que condueix a servir, pel que els altres tenen de valuós en si mateixos, i no a pretendre ser servits. Contra tota evidència, l'Església creu que viure junts és possible, perquè es fixa en Jesucrist. Per a ell, les nostres ambigüitats i confusions no van ser un obstacle que l'impedis d'apropar-se'ns. Va veure que necessitàvem una dosi de confiança i no

se la va voler quedar per a ell mateix, sinó que va venir a donar-nos-la.

Però com l'Església es pot posar d'exemple? La nostra Església, ella mateixa, és opaca i no té llum. Però l'Església no és realment una cosa «nostra». La seva llum és la llum de Jesucrist. L'Església és «la seva» Església. Reflectir aquesta llum és l'essència de l'Església. Com la lluna reflecteix la llum del sol. Resulta que l'essencial dins l'Església, no és "lo nostre" sinó "lo seu". Els laics també cal que ens posem a disposició de Jesús, per tal que ell ens digui què i com ho fem de fer. Crec que per això tenia sentit el congrés.

I a quines conclusions va arribar? Més que conclusions crec que es tracta d'una decisió. La de voler ser més Església per servir més al món. Això és el que diu el manifest final, en majúscules i subratllat. Des de la confiança que Déu estima el món (en negreta), l'espera, i per dir-nos-ho es va voler acostar en la persona de Jesucrist. Viure el nostre dia a dia, les nostres obligacions i responsabilitats personals, familiars i comunitàries, amb aquesta confiança, però en xarxa, sentint-nos Església, ja és una decisió, una resposta que ens situa en una direcció. Això ens dóna força i orientació, i és útil per a nosaltres i per als altres.

Xavier Padilla

Kolymbari-Creta, agost 2015

Kolymbari és un lloc idíl·lic, i l'Acadèmia Ortodoxa de Creta, la casa ideal per a la conferència. Està banyada pel Mediterrani d'un blau intens, que ens va proporcionar el marc perfecte per a un estiu tan calorós. De matinada es podia veure, quan les ombres de la nit planaven encara per tot el paisatge, una ratlla negra que creuava tot el firmament; a poc a poc es transformava, mentre deixava veure el disc vermell del sol que anava creixent fins a arribar al màxim del seu esplendor. De música de fons les rialles alegres i el clapoteig divertit d'algunes companyes que prenien el primer bany i així, cada una a la seva manera, ens preparàvem per "Compartir la Paraula d'Esperança

amb el Món", després de compartir entre nosaltres el pa de la Paraula i el nostre pa de cada dia d'un deliciós esmorzar.

El congrés estava focalitzat en el **poder alliberador de l'esperança** en un món que pateix discriminacions, degradació social i ecològica, injustícia i explotació. Situació que s'anava descobrint a través de les diferents cares de la pobresa, la violència social i política, el paper de la dona en la difusió d'aquest missatge d'esperança i en la seva participació en la transformació del món. Temes que van posar de manifest les **veus de les dones en temps de crisi**, unes veus que s'elevaven com un himne de llorança esperançadora, que ens animen a

ser convincents en el foment de la pau.

A aquest maremàgnum de dificultats, s'hi ha d'afegir l'erosió dels moviments que són a la base dels nous fonamentalistes, sobretot els que fan referència a les teologies feministes. Es va avisar dels **moviments antigènere** de la dreta religiosa a fi de poder desemmascarar les seves lectures ideològiques sobre la família, sexe, educació, moviments LGTB, davant les quals hem de buscar noves estratègies lingüístiques, culturals i socials. En algunes facultats de teologia ni tan sols hi ha enfrontaments amb la teologia feminista, senzillament l'han emmascarat amb l'admissió d'algunes professores..., que fins i tot organitzen congressos! El perill és a tot Europa i a cada país es produeix un fet que desencadena el problema que dóna peu al moviment conservador. Alerta!

Fòrum de València 2015

Es celebrà a València el XXVII Fòrum Cristianisme i Món d'Avui. El lema era «Sistema econòmic inhumà i compromís cristià». Es desenvolupà en tres ponències de les quals intentaré fer unes pinzellades. Totes tres es troben i les podeu seguir a YouTube.

En la primera, sobre «El capitalisme deshumanitza i mata; crítica ètica», Juan Torres López ens convidà a obrir els ulls sobre el món que vivim i ens interpel·là sobre les coses que hi passen. Hi ha un oblit permès d'aquestes realitats. Vegem-ne algunes. Una de cada dues persones no té accés a l'aigua potable; set de cada cent passen fam i en moren 40.000 al dia per aquest motiu; paral·lelament recordem la quantitat de menjar que es llença. Una altra realitat és la manca d'atenció mèdica a moltíssima gent; i ens quedem sense donar-hi cap resposta. Hi ha gran quantitat de nens i nenes, que a partir de cinc anys ja treballen en activitats molt dures, aprofitant que les seves mans petites van molt bé per cosir les sabatilles esportives i les pilotes de futbol entre altres coses; les seves famílies no s'hi oposen perquè necessiten la petita quantitat que reben de la seva feina per poder viure. Aquests infants no podran trepitjar mai una escola. El que fa més pena és que aquestes realitats no les llegim cada dia als diaris, ni surten habitual-

ment per la televisió, no són notícia destacada. I el nostre deure és preocupar-nos i denunciar-ho i almenys fer saber que en el món passen aquestes coses, perquè moltes vegades s'ignoren o s'obliden, per anar fent un món on és pugui viure amb més igualtat, i això depèn una mica de tothom, sent-ne conscients i canviant els hàbits.

En la ponència segona, sobre «Projecte de Déu i denúncia de l'ordre establert», Tica Font ens parlà dels valors ètics davant les crisis actuals. Insistí que hi ha una gran necessitat de depurar i orientar les relacions entre religió i violència, va insistir en els valors comuns de les religions, segons la Declaració del II Parlament de les Religions del Món, i donà importància al compromís de creients i no creients per una ètica mundial comuna. Reclamà la universalització de la dignitat humana com a clau d'una veritable emancipació i pacificació moral, amb el respecte mutu com a eix i motor de transformació social.

Ens parlà que s'ha de tenir molt present la igualtat de gènere. El cos de la dona és un camp de batalla, cal superar la visió de les dones com a víctimes, potenciar la participació de les dones en la presa de decisions en qualsevol àmbit. Educar en valors comporta educar en la diversitat. Hem d'aprendre a viure amb nous valors, tenint present la necessitat d'un canvi de mentalitat

personal i col·lectiu que superi el pessimisme.

La tercera ponència, sobre «El bé comú, motor de vida i de l'ordenament social», l'exposà Christian Felber, «economista alternatiu» impulsor de la teoria de l'Economia del Bé Comú, amb uns postulats perfectament factibles que capgiren l'actual model econòmic en crisi. Aquesta economia és un model alternatiu tant al capitalisme com a l'economia planificada. Reescriu les regles del sistema actual per resoldre la contradicció de valors existents entre el mercat i la societat. Va explicar com un sistema econòmic alternatiu pot contribuir a la maximització del bé comú i com el balanç del bé comú es pot convertir en un instrument concret per mesurar la responsabilitat social d'empreses i institucions públiques. El nou model vol canviar les principals normes del joc econòmic a fi i efecte que promogui valors i comportaments que afavoreixin les relacions humanes. A l'èxit empresarial s'hi ha d'arribar tenint en compte els valors humans fonamentals, els factors de qualitat de vida i la satisfacció de les necessitats bàsiques, i promovent confiança, honestat, responsabilitat, cooperació, generositat i compassió.

El dos dies del fòrum van acabar compartint l'Eucaristia.

Maria Antònia Sabater Montserrat

A vegades els nostres noms no surten a les primeres files dels esdeveniments, però si ens fixem en tot el **relat del naixement de Moisès**, veurem que les llevadores van marcar el ritme de la història. Aquí són les dones les que dominen l'escenari, no parlen, però actuen, com la germana de Moisès. Aquelles dones hebrees van haver de lluitar contra el poder del faraó; cada dona ha de lluitar, avui, contra la tirania del faraó de torn. I, jugades de l'atzar, el narrador va posar nom a les llevadores i va castigar el faraó a l'anonimat. *No et moris, Miriam, la teva esperança ens dóna respostes i ens infon esperança.*

Hi va haver el testimoni del servei diaconal de les pastores de les Esglésies luteranes. Un bon exemple per a l'Església catòlica que potser es planteja

el diaconat femení i encara no sabem quin èxit podrà tenir.

Tampoc hi va faltar el referent femení de Maria, les processons de l'expressió ortodoxa o la presentació materialitzada en una icona que pot obrir finestres de plenitud en el marc d'una antropologia que no té res de fleuma: dones en l'Església, la maternitat i la condició femenina..., que emergeix de la contemplació silenciosa carregada de saviesa. Com deia Luter, l'esperit femení de l'Univers.

“L'Esperança, necessita herois?” Una reflexió feminista final sobre el paper de la teologia i de les narracions de salvació en el conflicte Rússia-Ucraïna. No puc repetir la riquesa del diàleg entre dues teòlogues d'ambdós països. Em resta el record d'una lliçó de la qual els polítics podrien aprendre.

A partir d'aquí, i a manera de conclusió, van sorgir molts dels problemes internacionals: conflicte judeopalestí, situació de Grècia, paper d'Alemanya a Europa, la pau i la reconstrucció de la justícia, migració i refugiats, les accions hostils contra tota la Creació... Allí es va fer patent un aspecte que ja s'anunciava en la convocatòria: hem de treballar més per l'establiment de la pau i en el desenvolupament del potencial d'esperança que s'expressa a través dels textos de les comunitats religioses, en totes les formes de producció cultural i en la investigació teològica arrelada en diferents contextos socials i culturals. En el congrés es va fer realitat el que deia el propi lema: **Compartir la Paraula d'Esperança amb el Món i amb nosaltres mateixes.**

Roser Solé Besteiro

Diari d'un emboscat de ciutat

Josep Maria Sabater i Casañas, Badalona 2014

Aquest llibre és el diari del meu pare, que des del principi de la Guerra Civil espanyola fins al setembre de 1938, es va veure obligat a amagar-se per tal de salvar la vida; malgrat tot, aquell setembre s'incorporà a l'exèrcit republicà. L'octubre de 1938 va ser afusellat a l'edat de 28 anys a la serra de Bóixols. El llibre conté el diari pròpiament dit i onze cartes dels darrers dies de la seva vida adreçades a la seva esposa, la meva mare.

Els desertors i els emboscats han estat els grans oblidats de la història de la Guerra Civil es-

panyola crec que cap dels dos bàndols els ha donat el protagonisme que mereixen.

Maria Antònia Sabater Montserrat

Espiritualitats, religions, ciència. Què són, què volen

Amb aquest lema el CDE, el 28 de novembre, vam celebrar la nostra jornada de formació a partir de tres exposicions: la de Laia de Ahumada, sobre espiritualitats sense religió; la de Montserrat Escribano-Càrcel, entorn de la neuroteologia, un coneixement po-

lític transformador; i la de Montserrat Castellà, sobre una visió holística de la realitat, convergència entre la ciència i la mística. A la pàgina 17 d'aquesta revista trobareu un escrit de Laia de Ahumada en la línia de la seva exposició.

IX Congrés Cristianisme Segle XXI

Els dies 28 i 29 del novembre passat es va celebrar aquest Congrés entorn del tema "Models alternatius de caràcter econòmic i ecològic".

Dels debats i ponències se n'han destacat tres conclusions: 1) la necessitat d'austeritat i de justícia davant de l'escasse-

tat i el malbaratament d'energia; 2) la validesa dels valors del model de gestió econòmica cooperativa seguint els criteris d'economia social i solidària; i 3) la importància de l'educació en la interioritat i el silenci com a valors fonamentals.

Quota anual 9€

Butlleta de subscripció

Fotocopieu i envieu la butlleta

Nom i cognoms	Adreça		
Població	D.P.	Telèfon	Correu electrònic
Tipus de subscripció anual per rebre <i>Paraules i Fets de Dones</i>			
A/. Domiciliació bancària			

Nom del/la titular ..... Adreça .....

D.P. .... Població .....

IBAN .....

Us prego que fins a nova ordre carregueu al c/c o llibreta indicada els rebuts que us presentarà el Col·lectiu de Dones en l'Església, en concepte de subscripció al Butlletí *Paraules i Fets de Dones*.

B./Podeu també enviar transferència al compte corrent del CDE: IBAN ES83 3025 0001 1214 3330 3596 (Caixa d'Enginyers)